

طراحی نشیمن و نحوه عملکرد آن در ارتباط با آشپزخانه در خانه ایرانی (نمونه موردی شهرستان گنبدکاوس)

زهرا شمس^{۱*}، هانییه قره خانی^۲، سمانه سرای لو^۳

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد گروه معماری، واحد گنبدکاوس، دانشگاه آزاد اسلامی، گنبد کاووس، ایران. z_shams65@yahoo.com

۲- دانشجوی کارشناسی ارشد گروه معماری، واحد گنبدکاوس، دانشگاه آزاد اسلامی، گنبد کاووس،

ایران. Hanie.gharekhani@yahoo.com

چکیده:

متن حاضر به بررسی نحوه استفاده افراد از نشیمن و چگونگی ارتباط آن با آشپزخانه می پردازد. در این زمینه مصاحبه ای با سه گروه متفاوت متشکل از شش نفر در سه منطقه مختلف با قومیت فارس در شهر گنبدکاوس انجام گرفت. این مصاحبه ها که در نشیمن مصاحبه شوندگان صورت پذیرفته با کشیدن پلانها و عکسها و مشاهدات تکمیل گردید.

یافته های حاصل از مطالعه نشان میدهد که عملکردهای اتاق نشیمن و آشپزخانه باهم ادغام شده و گاهی جدایی آنها از یکدیگر منجر به تغییرات کالبدی بین این دو فضا می گردد. همچنین برقراری ارتباط میان ساکنین در دو فضای نشیمن و آشپزخانه برای اعضا خانواده بسیار با اهمیت است و بیان می گردد تعامل میان افراد در این دو فضا و همچنین نحوه کنترل اعضا و ارتباطشان با هم در اکثر اوقات در منزل، به ویژگی کالبدی این فضاها وابسته است.

واژه های کلیدی: نشیمن، آشپزخانه، عملکرد، تغییرات کالبدی، فعالیت، ارتباط

مقدمه :

بر اساس پژوهش‌های صورت گرفته در این زمینه، اتاق نشیمن فضایی برای برقراری ارتباط میان ساکنین معرفی شد (Gofman, 1959) و ارتباطی که از صفات اجتماعی اتاق نشأت می‌گرفت به احتمال زیاد عمومی بود (Lumann, 1959) بنابراین این اتاق عمومی فضایی بود که ارتباط معناداری را با دیگر فضاهای خانه، بخصوص آشپزخانه برقرار می‌کرد که مورد تأکید زیادی قرار گرفت.

مطالعه اخیر که تجربیات زندگی افراد در خانه‌های ویلائی فارس‌نشین در شهر گنبد کاووس را مورد بررسی قرار می‌دهد به صورت واضحی نشان می‌دهد که محل تجمع افراد در نشیمن محلی است با فاصله‌ای نه‌چندان دور از آشپزخانه در صورتی که فضای نشیمن فضایی نسبتاً بزرگ در خانه است این محل تجمع فارغ از ابعاد نشیمن بوده و به طرز کاملاً آشکاری دارای پیچیدگی فعالیتها و متصل به آشپزخانه است.

اهمیت و ضرورت و اهداف

در این مقاله سعی در بررسی چگونگی ارتباط ما بین دو فضای نشیمن و آشپزخانه شده است و به ارزیابی چگونگی قرارگیری نشیمن در ارتباط با آشپزخانه می‌پردازد و به بررسی تغییر فعالیتها با توجه به تفسیر شکل کالبدی در فضای نشیمن و آشپزخانه میتواند به سوالاتی نظیر " آیا حذف دیوار مابین آشپزخانه و نشیمن به تعاملات بیشتر ساکنین می‌انجامد؟" پاسخ دهد. در این بحث فضاها در نشیمن حوزه بندی شده و شامل فضای عمومی و خصوصی هستند و مشخص می‌گردد که ابعاد و اندازه میتواند بر دیوار مابین آشپزخانه و نشیمن تاثیر چندانی بگذارد یا خیر؟

نشیمن فضای خصوصی خانه است، مکانی است که اعضای خانواده در کنار یکدیگر به گفتگو، تماشای تلویزیون، مطالعه‌ی روزنامه یا مطالعه کتاب، بازی و ... می‌پردازند. چنانچه فعالیت‌های دیگری نظیر پذیرایی از میهمانان و مانند آن در این فضا صورت پذیرد، باید فضایی برای پاسخگویی به این فعالیت‌ها نیز در آنجا در نظر گرفته شود. از مواردی که باید در طراحی نشیمن خانه مد نظر طراحان قرار گیرد، فراهم ساختن فضایی جهت دور هم نشستن اعضای خانواده است، ابعاد، اندازه و وسعت نشیمن با توجه به نوع فعالیت‌ها و مبلمان و وسایلی که در آن قرار دارد، تعیین می‌شود، اما علاوه بر اینها نشیمن ذهنی افراد را بیشتر فعالیت‌ها و تکرار آن فعالیت‌ها در مکان شکل میدهد. از این رو در نشیمن کالبدی بسته به ابعاد، چیدمان، دما و... فعالیت‌هایی نظیر صرف غذا، گفتگو و فعالیت‌های مشابه صورت می‌گیرد، که در این بحث سعی بر آن است تا نشیمن ذهنی افراد مشخص شده و بنا بر آن رابطه این خطوط ذهنی با آشپزخانه و یا سایر فضاهای خانه مشخص گردد.

پیشینه پژوهش

مورخان معتقدند که فضای داخلی جهت استفاده مهمان در قرن ۱۷ و قرن ۱۹ به ترتیب در اروپا و ایالات متحده بوجود آمده است. (Grier, ۱۹۸۸) (Rybczynski, ۱۹۸۹) در طول قرن ۱۹ این اصطلاح به اتاقهایی که جهت پذیرایی مهمان استفاده می‌شد اطلاق گردید. (Cromley, ۱۹۹۰) در اواسط قرن ۱۹ اتاق نشیمن به عنوان فضایی معرفی شد که جهت ایجاد تعاملات اجتماعی کاربرد داشت و این تعاملات در ارتباط با افراد و اشخاص ساکن درون اتاق شکل می‌

گرفت. (Gofman, 1959) ارتباط از صفات اجتماعی اتاق نشات می گرفت و اتاقی که چنین ارتباطی قوی در بین اجزا و ساکنانش برقرار می کرد به احتمال زیاد اتاقی عمومی می شد (Lumann, ۱۹۵۹) اما انزوای فیزیکی برای بدست آوردن حریم خصوصی بسیار مهم بود. این حس جهت محدودیت های معمارانه و کمبود فضا ایجاد نمی شد اما حسی بود که ساکنین نشیمن برای تداوم حضور در اتاق نشیمن به آن نیاز داشتند. (Altman, ۱۹۷۵) همچنین آسایش یکی دیگر از دلایل مهم افراد برای حضور در نشیمن بود بنابراین انتخاب مبلمان راحت بسیار مهم بوده و رابطه خاص با آرامش افراد برقرار می کرد. (Rubinstein, ۱۹۸۵) سرانجام در اواخر قرن ۱۹ با تفکیک فضای عمومی و خصوصی نشیمن چند عملکردی ظاهر گردید و در اواخر قرن ۱۹ واژه نشیمن به این فضاها در خانه اطلاق گردید. در ابتدا این واژه تمایزی بود بین اتاق مهمان و اتاقی که جهت کار و تفریح مورد استفاده خانواده قرار می گرفت. (Cromley, ۱۹۹۰) در نهایت اتاق نشیمن امروزی به عنوان فضایی جهت پذیرایی از مهمان و استفاده روزمره خانواده شکل گرفت. (Grier, ۱۹۸۸) اتاق نشیمن منطقه ای بود جهت جمع آوری خانواده و برقراری ارتباطات اجتماعی و فعالیت ها. (Amaturo, ۱۹۸۷) قرارگیری صندلی ها و مبلمان و میزان سطح اشغال آن ها توسط افراد در قسمت های مختلف نشیمن نیز می توانست باعث تغییر نحوه استفاده از نشیمن گردد. (Scott, ۱۹۸۴) همچنین محیط بصری و ادراک افراد با توجه به رنگ و مصالح و حتی طراحی داخلی نیز می توانست در نحوه ی استفاده افراد از نشیمن موثر باشد. (Tsunetsuya. Y, Miyazaki. Y, Sato. H, ۲۰۰۵) بیشتر افراد استفاده کننده از این فضا تمایل داشتند که از نشیمن به عنوان منطقه ای خلوت استفاده کنند. (Richavi, ۲۰۰۸) اما در بررسی های جدید به این نکته دست یافتند که نشیمن به عنوان فضایی چند عملکردی که دارای قابلیت های متفاوت و متقارن است نیز مورد استفاده قرار می گیرد. (Richavi, 2009) اما تفاوت در فرهنگ و همچنین طرز تفکر اقوام نیز می تواند بر روی استفاده از نشیمن و عملکرد های آن تاثیر گذار و باعث کاهش یا افزایش ارتباطات آنها گردد. (tutt, ۲۰۱۱) به این نحو که اتاق نشیمن دارای شخصیت داخلی منسجم و سازمان یافته است و حالات مختلف اجزا آن می تواند به نیازهای محیطی ساکنین پاسخ دهد این پاسخ به رابطه ای معنا دار بین اشیاء و اعضای خانواده منجر میشود. (Money, A, ۲۰۰۷)

روش تحقیق

جهت نمونه گیری ابتدا از روش خوشه ای برای مشخص نمودن محلات فارس نشین استفاده شده و سپس در این محلات خانه های ویلایی با قدمت بالای ۱۰ سال انتخاب و از بین آنها به روش تصادفی نمونه ها انتخاب گردید. در ادامه پژوهش حاضر به صورت کیفی و از روش گروه کانونی می باشد هدف از تشکیل گروه های کانونی در این مطالعه پی بردن به نظرات ساکنین در ارتباط با استفاده از نشیمن و نحوه ارتباط آن با آشپزخانه است.

دلایل انتخاب گروه کانونی

برای شناخت بهتر تعاملات نشیمن و آشپزخانه لازم است ساکنین این منازل مسکونی را در شرایط طبیعی مورد مطالعه قرار داد. در این زمینه ، مقایسه و تنظیمات صحیح تعاملات، سه گروه شش نفره جهت جلسات گروه های کانونی در نظر گرفته شد که شرکت کنندگان در شهر گنبد کاووس و از طبقه متوسط بودند و سعی بر آن بود که بیشتر شرکت کنندگان از جنس مونث و ساکن در خانه های ویلایی با سابقه ی سکونت ده تا بیست سال دعوت به عمل آید. در این روش تا حدودی تعاملات در شرایط طبیعی بررسی شد و گردآوری اطلاعات بصورت واژگان و صدای ضبط شده

صورت گرفت و تمرکز بر دیدگاه شرکت کنندگان و درک آنها از پدیده مورد مطالعه بود. به همین سبب از زبان گفتاری جهت گردآوری داده ها استفاده شده است.

تشریح نحوه اجرای روش کانونی

تهیه سئوالات راهنما برای مدیر بحث در مورد چگونگی معرفی خود و شرکت کنندگان و همچنین ارائه اطلاعات پایه مانند نحوه شروع بحث و اطلاعات کلیدی مانند سئوالات اصلی.

تعداد گروه‌های تشکیل شده شامل ۳ گروه ۶ نفره می باشد. (مشخصات افراد، در ضمیمه ذکر شده) محل برگزاری مصاحبه، در نشیمن منزل یکی از شرکت کنندگان صورت گرفت و سعی بر آن شد که حس امنیت و صمیمیت را در بین اعضای گروه افزایش دهیم و در هر جلسه از نشیمن‌های متفاوت استفاده کنیم. کل مصاحبه‌ها در طول یک هفته انجام گردید و بحث‌های گروهی از ابتدا شامل معرفی، بحث اصلی و کشیدن تصاویر در حدود یک ساعت و نیم تا دو ساعت انجام گردید.

در هر گروه محقق به عنوان مدیر و همچنین فردی به عنوان معاون مدیر حضور داشت که هم مسائل و مشکلات را یادداشت می کرد و هم با رضایت شرکت کنندگان صدای آنها را جهت بازنگری ضبط می نمود.

جمع آوری داده‌ها

مدیر ابتدا خود را معرفی کرده و شرکت کنندگان را به هم معرفی می نماید و سپس فرم‌های^۱ لازم جهت شرکت در بحث را در اختیار شرکت کنندگان قرار می دهد و در نهایت سئوالات را مطرح و برگه‌های کشیدن پلان خانه شرکت کنندگان را در اختیار آنها قرار می دهد. طرح سئوالات اصلی به صورت نیمه سازمان یافته می باشد و بر هم کنش میان شرکت کنندگان جهت بحث را مشخص می نماید. پژوهشگر از افراد می خواهد تا طرحی از شکل خانه خود، محل نشیمن و یا تماشای تلویزیون و محلی که مهمان در آن قرار می گیرد را مشخص کنند. این مکانها با خطوط در پلان نشان داده شده است.

تحلیل داده‌ها

اطلاعات جمع آوری شده که توسط صدای ضبط شده از شرکت کنندگان و مشاهده و تجزیه و تحلیل عکس ها بود مورد بررسی و آنالیز قرار گرفت. اطلاعات بدست آمده در مطالعه حاضر از روش تشکیل گروه‌های کانونی جمع آوری شد و از روش‌های مشاهده و مصاحبه به صورت توضیح بیشتر روش اصلی صورت گرفت. بنابراین از تحلیل اطلاعات جمع آوری شده گروه های کانونی، در نشیمن خانه ها مشخص گردید که، در اطراف تلویزیون و در نزدیکی آشپزخانه ارتباطات قویتر، به طوریکه می توان بیان داشت که پیکربندی مبلمان درون نشیمن ارتباط بسیار نزدیکی با طریقه‌ی ارتباط نشیمن با آشپزخانه دارد.

^۱ به ترتیب فرم های شماره ۱ و ۲ و ۳ که در ضمیمه آورده شده است.

یافته ها

شرح نحوه‌ی استفاده از نشیمن

با وجود این موضوع که انواع مختلف مسکن اعم از کوچک و بزرگ، یک طبقه، دو طبقه یا دوبلکس با تعداد متفاوت فضاها مطرح بود، اما شرکت کنندگان به صورت شانزده نفر مونث و دو نفر مذکر و تقریباً همگی در گروه سنی بین سی تا پنجاه سال و با سابقه سکونت در خانه‌هایی در حدود ده تا بیست سال می‌باشند. همگی آنها دارای شرایطی اقتصادی مشابهی بوده با این حال برای بعضی از شرکت کنندگان حفظ حریم، برای بعضی‌ها تنها نبودن، برای بعضی دیگر حضور در جمع خانوادگی و ... مطرح بود که به طور مختصر به توضیح هر کدام می‌پردازیم.

نسبت دو فضا

منازل شرکت کنندگان گروه کانونی بیشتر به علت قدیمی ساخت بودن دارای آشپزخانه بسته بود که در حدود ۴۴,۴ درصد شرکت کنندگان را شامل می‌شد، اکثر آنها به علت داشتن ارتباط ضعیف آشپزخانه بسته با سایر فضاهای خانه ناراضی بودند. فضای آشپزخانه و نشیمن ۵۶,۶ درصد از شرکت کنندگان نیز به نحوی به جز وجود درب به هم متصل بود که آنها نیز به علت عدم حفظ حریم در هنگام حضور مهمان از شرایط خود چندان راضی نبوده‌اند. به نظر بعضی از شرکت کنندگان اگر آشپزخانه بصورت باز یا نیمه باز باشد، به فراخی و وسعت فضای نشیمن هم کمک می‌کند و حتی می‌توان این دو فضا با هم تداخل داشته باشند تا فضایی سیال بدست بیاید و از آنجایی که نیازهای امروزی افراد روز به روز یا حتی لحظه به لحظه در حال گسترش و تغییر است و به نسبت کار طراحی این فضاهای کاربردی نیز سخت و دشوارتر می‌شود و هرچه فضا منعطف‌تر به نسبت مطلوب‌تر باشد بنظر میرسد و در این پژوهش در خانه‌هایی که از انعطاف پذیری بیشتر برخوردار بودند مثلاً در آشپزخانه‌های باز و نیمه باز، افراد در صورت بروز نیاز مثلاً حفظ حریم هنگام حضور مهمان از تدبیری همچون پرده و دیگر موارد بهره‌جسته‌اند. به طوریکه یکی از شرکت کنندگان در این باره بیان داشته که آشپزخانه فضایی است که نمی‌توان درباره آن به روشنی بحث کرد چون هم باز بودنش و هم بسته بودنش دارای مزیت‌ها و معایبی است.

عملکردهای نشیمن

برخی عملکردهای این دو فضا برای شرکت کنندگان بسیاری مشابه بود بطوریکه اکثریت آنها از این فضای نشیمن برای گفت‌وگو‌هایی در طول روز با همسایگان و خانواده و همچنین تماشای تلویزیون و ... و برخی عملکردها برای برخی دیگر از شرکت کنندگان متفاوت از بقیه عملکردهای افراد دیگر بود، مثلاً صرف غذا در نشیمن. برخی به هیچ عنوان از نشیمن برای صرف غذا استفاده نمی‌کردند و این فعالیت فقط در آشپزخانه صورت می‌گرفت، و یا بازی فرزندان که یکی دیگر از قابلیت‌های متفاوت فضای نشیمن بود که در بعضی از خانه‌ها بالفعل بوده و به همین دلیل که کنترل دید مستقیم از آشپزخانه به فضای نشیمن اهمیت بیشتری برای افراد خانواده می‌یافت.

شرکت کنندگان بسیاری به این صورت بیان داشتند که قسمت‌هایی از نشیمن منزلشان همیشه پر استفاده‌تر نسبت به سایر قسمت‌های نشیمن شان بوده و محل تجمع اعضای خانواده قرار می‌گیرد اما این محل تجمع فضایی بود نه چندان وسیع و با فاصله‌ای آزاد از آشپزخانه و آشپزخانه نیز به همراه عملکردهایی که به محل تجمع افراد خانه مانند زنجیر متصل شده بود به نشیمن ارتباط داشت و شرکت کنندگان جهت انجام فعالیتهای متفاوتی درون نشیمن جمع

می شدند که این فعالیتها بسته به ابعاد و کوچکی یا بزرگی آشپزخانه هاو نشیمن ها باعث حذف و یا تشدید آن فعالیت ها می گشت.

عملکردهای آشپزخانه

طبق بحثهای قبلی تعداد ۴۴,۴ درصد شرکت کنندگان که آشپزخانه‌ی بسته داشتند به علت جدا بودن فضای آشپزخانه از سایر قسمت های خانه یک سری فعالیتهای خود را درون نشیمن انجام می دادند و یا یک سری از فعالیتها تنها درون محیط آشپزخانه باقی می ماند و به آنجا محدود می شود اما آن ۵۶,۶ درصد از شرکت کنندگانی که به نحوی فضای نشیمن شان به آشپزخانه‌ی آنها در قسمتی باز بود بر خلاف گروه قبلی تقریباً بیشتر فعالیتها را درون آشپزخانه انجام داده و به جز مواردی نادر کمتر پیش می آمد که فعالیتهای خود را به درون نشیمن بکشاند بطوریکه با شکل-گیری های متفاوت آشپزخانه نسبت به نشیمن تقریباً در تمام زمان های استفاده یا در شرایط متفاوت باز هم تغییری ایجاد نمی شد. مثلاً شرکت کننده ای که در خانه ای با آشپزخانه ای بسته زندگی می کرد عین اینکه که باید به فعالیت هایی درون آشپزخانه مانند: سالاد درست کردن می پرداخت برای دیدن تلویزیون در طول روز یا ارتباط با افراد درون نشیمن باید تمام وسایلیش را به درون نشیمن می آورد. یکی دیگر از شرکت کنندگان که آشپزخانه ای با ارتباط غیر مستقیم با نشیمن (راهرو مابین نشیمن و آشپزخانه) داشت چنین بیان می نمود که وقتی در آشپزخانه ام حضور دارم با کل فضای خانه ارتباطم قطع می شود.

حفظ حریم در ارتباط نشیمن با آشپزخانه

آن دسته از شرکت کنندگانی که نشیمن آنها نسبت به آشپزخانه بسته بود در هنگام حضور مهمان احساس راحتی بیشتری داشتند و بنا به گفته‌ی آنها حفظ حجاب و محرمیت درون این گونه فضاها به راحتی امکان پذیر است اما بر خلاف انتظار آن دسته دیگر که نشیمن آنها نسبت به آشپزخانه فرمی نسبتاً باز داشت به روز و امروزی بودن را به بسته بودن ترجیح می دادند، برای آنها به روز بودن خانه هایشان اهمیت بسیار بالایی داشت به نحوی که اکثریت آنها اذعان داشتند ترجیح می دهند آشپزخانه شان نسبت به نشیمن به صورت باز باقی بماند، در این حالت آشپزخانه کوچکی به صورت جداگانه برای انجام فعالیتهای عمومی (پخت و پز و شست و شو) داشته باشند، تا هم به روز بودن خانه هایشان حفظ شود و هم مرتب بودن آشپزخانه و حفظ حجاب در هنگام حضور مهمان برای ایشان به راحتی میسر گردد.

اقتصاد و فرهنگ و تأثیر آن بر روابط فضایی

بنا به این اصل که شرکت کنندگان همگی از اهالی فارس شهرستان گنبد کاووس و مسلمان بودند اکثریت آنها تأثیر فرهنگ را بر روی روابط میان دو فضای نشیمن و آشپزخانه بسیار پررنگ احساس می کردند اما بر طبق مشاهدات انجام شده این حس شرکت کنندگان بسیار درونی بوده و امروزی شدن بر روی این حس تأثیر گذاشته به نحوی که اکثریت شرکت کنندگان خواستار حذف دیوار ما بین نشیمن و آشپزخانه بودند و حفظ ارزشهای فرهنگی خود را به صورت های دیگری مرتفع می کردند آنها عقیده داشتند که داشتن شرایط اقتصادی مناسب می تواند باعث حذف دیوار ما بین نشیمن و آشپزخانه گردد، زیرا در حال حاضر خانه های مجلل به همین صورت ساخته می شوند.

یافته های حاضر نشان می دهد که ساخت و سازهای نامناسب و رواج فرهنگ های غریبه به داخل کشور و در میان بسیاری از افراد طرز تفکر آنها را دستخوش تغییرات کرده است به صورتی که خواستار تغییر شکل منازل خود به صورت امروزی هستند. در این تحقیق از شرکت کنندگان خواسته شده بود که تمام حرکات خود را درون آشپزخانه و

نشیمن در شرایط متفاوت شرح دهند از تحلیل کلی اطلاعات بدست آمده متوجه این مطلب شدیم که اکثریت شرکت کنندگان در بحث، نشیمنی را که نسبت به آشپزخانه به نحوی باز بود را می‌پسندیدند و خواستار حذف دیوار مابین این دو فضا بودند تا جدید شدن و امروزی شدن را به درون خانه هایشان بیاورند اما باز هم چون نمی‌توانستند در این حالت حریم خود را حفظ نمایند آشپزخانه‌ای کوچکی تحت عنوان مطبخ را در کنار آشپزخانه اصلی ترجیح می‌دادند تا بتوانند بیشتر فعالیتهای شست و شو و پخت و پز را در آنجا انجام دهند و فقط درون آشپزخانه آنها که به نوعی شبیه به ویتترین بود فعالیت غذا خوردن را شکل می‌دادند. اما با این حال باز هم تفاوت در نحوه‌ی استفاده و یا تعداد استفاده کنندگان اشکال متفاوتی در این فضاها بوجود آورده است.

فرضیات

این یافته‌ها نشان می‌دهند که بخشی از نشیمن به فضای عمومی و بخشی به فضای خصوصی و ... اختصاص دارد. بعضی قسمت‌هایی از نشیمن در طول روز به دفعات زیاد مورد استفاده قرار گرفته و یا اختلاط بخش‌های خصوصی و عمومی در این مکان در ارتباط با آشپزخانه در زمان‌ها و شرایط متفاوت بسیار متفاوت می‌باشد. وقوع یک عملکرد خاص در یک نقطه از این فضاها بر اساس تعاملات ساکنین حاصل می‌شود و به ادراک آنها نسبت به آن فضا بر می‌گردد. مطالعه حاضر نشان می‌دهد که عملکرد نشیمن و آشپزخانه در ارتباط با هم از لحاظ وجود دیوار کالبدی محدودکننده، زیبایی‌شناسی، حفظ حریم و ... به چه صورت است. به طوریکه این فضاها به عنوان دو فضایی در خانه که بسیار به هم وابسته هستند و وجود عملی در یکی از این دو فضا وابسته بودن آن یکی در نزدیکی‌اش می‌باشد درک می‌شود. پس می‌توان نتیجه گرفت اتاق نشیمن فضایی است پیچیده و بسیار مرتبط با دیگر فضاهای خانه به طوری که یکسری از فعالیت‌های انجام شده در آن می‌تواند فعالیت‌های مهمان یا ناخواسته باشد که از دیگر فضاهای اطراف به آنجا کشیده می‌شود و همچنین آشپزخانه هم از آن دسته فضاهایی است که برای تکمیل فعالیت‌های انجام گرفته در آن نیازمند فضایی تکمیل‌کننده می‌باشد به طوریکه این دو فضا بسیار مرتبط به هم و در عین وجود فاصله بسیار نزدیک به هم ادراک می‌شوند.

محدودیت‌ها و تحقیقات آینده

بسیاری از خانه‌هایی که در این تحقیق گردآمده بود قدیمی ساز بود و میانگین سن مصاحبه شونده‌ها اکثراً بین سی تا پنجاه سال ثبت شده بود بطوریکه داشتن سن بالا باعث گردید تا از داشتن شرکت‌کنندگان با سن پایین و تفکری متفاوت نسبت به مسکن، محروم باشیم و بیشتر ساکنین به علت انتخاب از محلات با خانه‌های ویلایی از طبقه مرفه بودند.

در این مقاله یک مطالعه کیفی از تجارب مردم و ادراکات آنها نسبت به نحوه‌ی اتصال و ارتباط دو فضای نشیمن و آشپزخانه ارائه شد که به صورت محدود و در بین چند خانواده مطرح گردید و به دلیل حجم و تعداد کم گروه‌ها نمی‌توان داده‌ها و یافته‌های گروه کانونی را به یک جمع وسیع‌تر تعمیم داد به امید اینکه در آینده پژوهش‌های بیشتر در زمینه‌های گسترده‌تر با تعداد شرکت‌کنندگان بیشتر صورت پذیرد.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

در نهایت با استناد به مطالعات انجام شده، تمایل افراد بر این اساس بود که طراحی دو فضای نشیمن و آشپزخانه به گونه‌ای گردد که در عین اینکه ارتباط مستقیمی با هم داشته باشند بتوانند حفظ حریم افراد خانواده در نشیمن را نیز

مرتفع نمایند از این رو با طراحی فضای مجزایی در آشپزخانه به عنوان فضای پخت و پز می توان در هنگام حضور مهمان از آن فضا استفاده کرد و قسمتی از آشپزخانه که در ارتباط مستقیم با نشیمن میباشد میتواند تعاملات اجتماعی میان ساکنین نشیمن و آشپزخانه را افزایش داده و همچنین در کاهش تداخل عملکردی دو فضای نشیمن و آشپزخانه کمک کرده و ارتباط بیشتر و مطلوب تر بین اعضای خانواده را حاصل می کند.

تشکر و قدردانی

با سپاس فراوان از شرکت کنندگانی که با حوصله و استقبال فراوان به سئوالات پاسخ دادند و داستان زندگی خود را در عرض چند ساعت برای ما شرح دادند و بخصوص شرکت کنندگانی که منزل خود را در اختیار ما قرار دادند تا جلسات را در آنجا برگزار نماییم.

منابع

- [1]Altman, I. *The Environment and Social Behavior: Privacy, Personal Space, Territory, and Crowding*, 1975.
- [2]Amaturo, E., Costagliola, S., & Ragone, G. *Furnishing and Status Attributes A Sociological Study of the Living Room. Environment and behavior*, 19(2), 228-249, 1987.
- [3]Cromley, E. C. *Alone together: A history of New York's early apartments*. Cornell University Press, 1999.
- [4]Gifford, R., & O'Connor, B. (1986). Nonverbal intimacy: clarifying the role of seating distance and orientation. *Journal of nonverbal behavior*, 10(4), 207-214.
- [5]Goffman, E. *The presentation of self in everyday life*. Garden City, NY: Doubleday Anchor Books, 1959.
- [6]Grier, K. C. (1997). *Culture & comfort: Parlor making and middle-class identity, 1850-1930*. Washington: Smithsonian institution press.
- [7]Huebner, G. M., McMichael, M., Shipworth, D., Shipworth, M., Durand-Daubin, M., & Summerfield, A. The reality of English living rooms—A comparison of internal temperatures against common model assumptions. *Energy and Buildings*, 66, 688-696, 2013.
- [8]Laumann, E. O., & House, J. S. Living room styles and social attributes: the patterning on material artifacts in a modern urban community. In E. O. Laumann, P. M. Siegel, & R. W. Hodge (Eds.), *The logic of social hierarchies* (pp. 321–342). Chicago: Markham, 1970.
- [9]Money, A. Material Culture and the Living Room The appropriation and use of goods in everyday life. *Journal of Consumer Culture*, 7(3), 355-377, 2007.
- [10]Rechavi, T. B. A room for living: Private and public aspects in the experience of the living room. *Journal of Environmental Psychology*, 29(1), 133-143, 2009.
- [11]Rubinstein, R. L. (1989). The home environments of older people: A description of the psychosocial processes linking person to place. *Journal of Gerontology*, 44(2), S45-S53.
- [12]Rybczynski, W. *Home: A short history of an idea* (p. 203). New York: Viking, 1986.
- [13]Saruwono, M., Zulkiflin, N. F., & Mohammad, N. M. N. Living in Living Rooms: Furniture Arrangement in Apartment-Type Family Housing. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 50, 909-919, 2012.
- [14]Scott, J. A. Comfort and Seating Distance in Living Rooms The Relationship of Interactants and Topic of Conversation. *Environment and Behavior*, 16(1), 35-54, 1984.
- [15]Simon, J. S. (1999). How to conduct a focus group. *The Grantsmanship Center Magazine, Fall*.
- [16]Tsunetsugu, Y., Miyazaki, Y., & Sato, H. Visual effects of interior design in actual-size living rooms on physiological responses. *Building and Environment*, 40(10), 1341-1346, 2005.
- [17]Tutt, D. Where the interaction is collisions of the situated and mediated in living room interactions. *Qualitative Inquiry*, 14(7), 1157-1179, 2008.

[18] دکتر امید دژدار، دکتر غلامرضا طلپسچی، رحمان روحی دهکردی. بازشناسی مفهوم قرارگاه های رفتاری مروری بر تعاریف و ویژگی های قرارگاه رفتاری با تأکید بر مرور تحلیلی متن شوگن. مجله هفت حصار، صفحات ۲۰-۱۳، ۱۳۹۱.

[19] دکتر گلرخ دانشگرمقدم، دکتر سید حسین بحرینی، دکتر علیرضاعینی فر. تحلیل اجتماع پذیری محیط کالبدی متأثر از ادراک طبیعت در محیط انسان ساخت، نشریه هنرهای زیبا - معماری و شهرسازی شماره ۴۵، صفحات ۳۶-۲۵، ۱۳۸۹.

ضمیمه ۱ - جداول مشخصات شرکت کنندگان

جدول ۱- اطلاعات شرکت کنندگان گروه اول

سن	جنسیت	شغل سرپرست	تعداد فرزندان	نوع سکونت	شکل سکونت	زمان اقامت
بین ۴۱ تا ۵۰	مونث	پیمانکار	۲	مالک	ویلايي	زیر ۵ سال
بین ۳۰ تا ۴۰	مونث	کشورز	۲	مالک	ویلايي	بالای ۱۵ سال
بین ۴۱ تا ۵۰	مونث	آزاد	۱	مالک	دوبلکس	بین ۵ تا ۱۵ سال
بین ۴۱ تا ۵۰	مونث	آزاد	۳	مالک	ویلايي	بالای ۱۵ سال
بین ۴۱ تا ۵۰	مونث	فرهنگی	۲	مالک	ویلايي	زیر ۵ سال
بین ۳۰ تا ۴۰	مونث	آزاد	۱	مالک	ویلايي	بین ۵ تا ۱۵ سال

جدول ۲- اطلاعات شرکت کنندگان گروه دوم

سن	جنسیت	شغل سرپرست	تعداد فرزندان	نوع سکونت	شکل سکونت	زمان اقامت
بین ۵۱ تا ۶۰	مذکر	آزاد	۳	مالک	ویلايي	بالای ۱۵ سال
بین ۳۰ تا ۴۰	مذکر	دندانپزشک	۰	مالک	ویلايي	بین ۵ تا ۱۵ سال
بین ۵۱ تا ۶۰	مونث	آزاد	۱	مالک	ویلايي	بالای ۱۵ سال
بین ۳۰ تا ۴۰	مونث	آزاد	۱	مالک	ویلايي	زیر ۵ سال

بین ۵ تا ۱۵ سال	ویلايي	مالک	۲	پزشک	مونث	بین ۳۰ تا ۴۰
زیر ۵ سال	ویلايي	مالک	۱	استاد دانشگاه	مذکر	بین ۳۰ تا ۴۰

جدول ۳ - اطلاعات شرکت کنندگان گروه سوم

سن	جنسیت	شغل سرپرست	تعداد فرزندان	نوع سکونت	شکل سکونت	زمان اقامت
بین ۳۰ تا ۴۰	مونث	آزاد	۳	مالک	دوبلکس	زیر ۵ سال
بین ۵۱ تا ۶۰	مونث	فرهنگی	۱	مالک	ویلايي	بالای ۱۵ سال
بین ۴۱ تا ۵۰	مونث	آزاد	۴	مالک	ویلايي	بین ۵ تا ۱۵ سال
بین ۵۱ تا ۶۰	مونث	پیمانکار	۰	مالک	ویلايي	بالای ۱۵ سال
بین ۳۰ تا ۴۰	مونث	آزاد	۲	مالک	دوطبقه	زیر ۵ سال
بین ۵۱ تا ۶۰	مونث	بنگاه مسکن	۱	مالک	ویلايي	بین ۵ تا ۱۵ سال

ضمیمه ۲ - فرم مشخصات شرکت کنندگان

فرم شماره ۱

نامه تایید شرکت کننده گروه کانونی

تاریخ:.....

خانم/آقا:.....

با تشکر از حضور شما شرکت کننده عزیز در گروه کانونی ، تمایل به شنیدن نظرات و ایده های شما در مورد نشیمن و آشپزخانه محل سکونتتان و تحلیل رابطه آنها و در نتیجه بهبود این رابطه داریم پاسخ شما عزیزان به صورت ناشناس باقی خواهد ماند.
مشخصات محل و زمان برگزاری به شرح زیر است:

تاریخ:
زمان:
مکان:

اگر بنا به هر دلیلی قادر به حضور در این جمع نیستید با شماره ۰۹۱۱...۲۲۸ تماس گرفته در غیر این صورت مشتاقانه منتظر دیدن شما عزیزان هستیم.

با احترام

دانشجویان کارشناسی ارشد معماری دانشگاه آزاد اسلامی واحد گنبد کاووس

فرم شماره ۲

رضایت مندی جهت شرکت در گروه کانونی

از شما دوست عزیز خواسته شده که در گروه تشکیل یافته شرکت نمایید تا بدینوسیله از پیشنهادات و نظریات شما در پیشبرد بحث حاضر کمک گرفته شود. هدف از این اجتماع بهسازی فعالیت های شکل گرفته در منزل به خصوص نشیمن و آشپزخانه شما عزیزان میباشد و اطلاعات بدست آمده از نظرات شما گامی است در راستای بهبود بخشیدن به طراحی های آیندگان. با وجود اینکه صداها و تصاویر شما عزیزان ثبت میشود اما سعی بر آن شده که تا جای ممکن شرکت کنندگان به صورت ناشناس باقی بمانند.

جواب های شما عزیزان به هیچ عنوان درست یا غلط نمیشود بلکه هدف از این بحث فقط بررسی دیدگاه ها و نظرات شرکت کنندگان میباشد و امید است که با جواب های صادقانه ما را یاری نمایید.

من این شرایط را خوانده و موافقت خود را برای شرکت در این گروه اعلام مینمایم.

تاریخ:

امضا:

فرم شماره ۳

ویژگی های مشترک و عمومی شرکت کنندگان

۱. خانه یا محل سکونت فعلی شما به چه صورت است؟	
☐ آپارتمانی	☐ ویلایی
☐ دوبلکس	☐ سایر موارد
۲. چه مدت در این منزل ساکن هستید؟	
☐ زیر ۵ سال	☐ بین ۵ تا ۱۵ سال
☐ بالای ۱۵ سال	
۳. خانه شما چه جهت جغرافیایی دارد؟	
☐ شمالی	☐ جنوبی
☐ شرقی	☐ غربی
☐ سایر	
۴. بیشتر در چه ساعاتی در منزل حضور دارید؟	
☐ کمتر از ۱۲ ساعت	☐ بین ۱۲ تا ۲۰ ساعت
☐ بیشتر از ۲۰ ساعت	
۵. میزان سن شما چقدر است؟	
☐ بین ۳۰ تا ۴۰ سال	☐ بین ۴۲ تا ۵۰ سال
☐ بین ۵۱ تا ۶۰ سال	
۶. جنسیت شما چیست؟	
☐ مذکر	☐ مونث